

1. Postavení průmyslu v ekonomice a jeho struktura

- **Postupný pokles zastoupení průmyslu v ČR ...**

Postavení průmyslu ve struktuře české ekonomiky lze doložit podílem tohoto sektoru na celkové hrubé přidané hodnotě (HPH v běžných cenách). V součtu sekcí těžba nerostných surovin (C), zpracovatelský průmysl (D) a výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody (E) činil jejich podíl v roce 2008 31,0 %, ačkoli v roce 2000 to bylo 31,6 %. Je tedy zřetelný velice mírný pokles podílu tohoto sektoru, za kterým stálo především snížení relativního zastoupení zpracovatelského průmyslu v uvedeném období o -2,1 p. b. Proti této tendenci působil růst sekce výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody o 1,5 p. b. Zvýšení podílu této sekce může být zapříčiněno oligopolní strukturou daného odvětví, která umožňuje rychlejší expandování a růst HPH. Podíl sekce těžba nerostných surovin zůstal zachován.

- **... a EU 27 mezi lety 2000 a 2008**

V Německu tvořil v roce 2008 průmysl 25,6 % celkové HPH a byl tak vyšší než v roce 2000 o 0,6 p. b. Průmyslová odvětví v Německu zvýšila své zastoupení. V EU 27 se naopak prosadila, stejně jako v ČR, tendence k poklesu podílu průmyslu. Ten poměrně výrazně ustoupil službám z 22,4 % v roce 2000 na 20,1 % v roce 2008. Ze srovnání s podílem průmyslu na hospodářství Německa a EU 27 tedy vyplývá, že v ČR je podíl průmyslu vyšší.

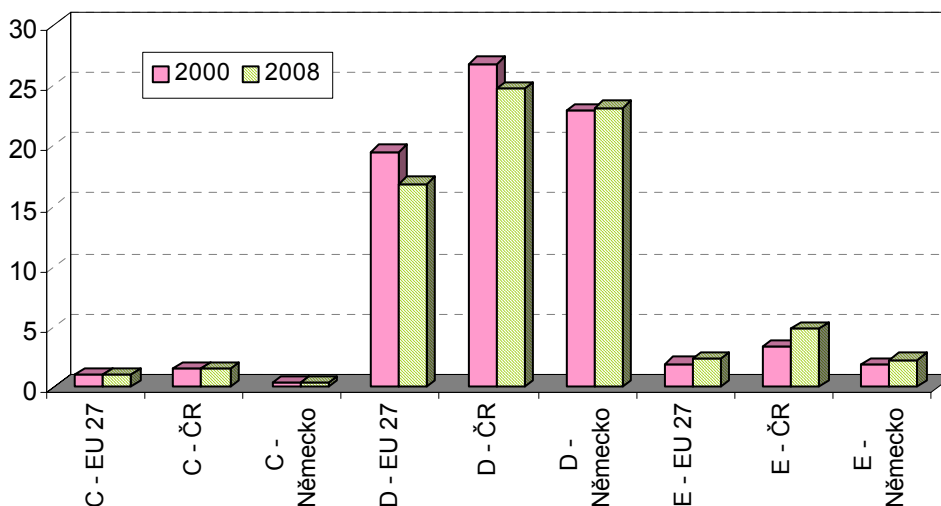
- **Sekce průmyslu měly vyšší podíl v ČR než v Německu nebo EU 27**

Z tohoto vyššího podílu na HPH logicky plynou i větší podíly sekcí C, D, E. Na základě grafu č. 1, který ilustruje vývoj podílů sekcí v letech 2000 a 2008, je tento závěr potvrzen. V české ekonomice měly všechny sekce podíly vyšší než Německo nebo průměr EU 27. V Německu ani EU 27 nedošlo stejně jako v ČR ke změně co se týče zastoupení sekce těžby nerostných surovin na HPH. Naopak stejným směrem se vyvíjel podíl zpracovatelského průmyslu v ČR a EU 27. V EU 27 došlo k poklesu jeho podílu o 2,7 p. b. na 16,8 % v roce 2008. Naopak odlišný vývoj lze zaznamenat v Německu, kde se sekce D zvýšila z 22,9 % na 23,1 % v roce 2008. Jedná se tudíž o nepatrný růst. O 0,4 p. b. se ve struktuře HPH více prosadila výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody jak v Německu, tak v EU 27. V ČR sekce E navýšila podíl výrazněji (o 1,5 p. b.), což mělo za následek její vyšší zastoupení ve srovnání s Německem i EU 27.

- **Vlivy působící na pokles průmyslu v struktuře české ekonomiky**

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že strukturální změny v zastoupení průmyslu byly z velké části určovány změnou podílu zpracovatelského průmyslu. V případě ČR i sekcí výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody. Důvod pro postupný pokles sekce zpracovatelského průmyslu nespočívá pouze v pozvolném směřování post-tranzitivních zemí k hospodářství založeném na službách. Druhým a možná i pádnějším důvodem by mohla být aktuální hospodářská situace, kdy byl rok 2008 charakteristický zpomalením tempa růstu ekonomiky. Ten se silně dotýkal průmyslových odvětví, jež se vyznačují významnou procykličností, tedy svázaností s hospodářským cyklem. Naproti tomu odvětví služeb bývají ze své povahy méně citlivé na aktuální hospodářství vývoj.

Graf č. 1: Struktura průmyslu v EU 27, ČR a Německu podle sekcí (v % HPH v b. c.)

Pramen: databáze Národní účty Eurostatu

- **V roce 2008 ČR vedla země EU 27 s nejvyšším podílem průmyslu**

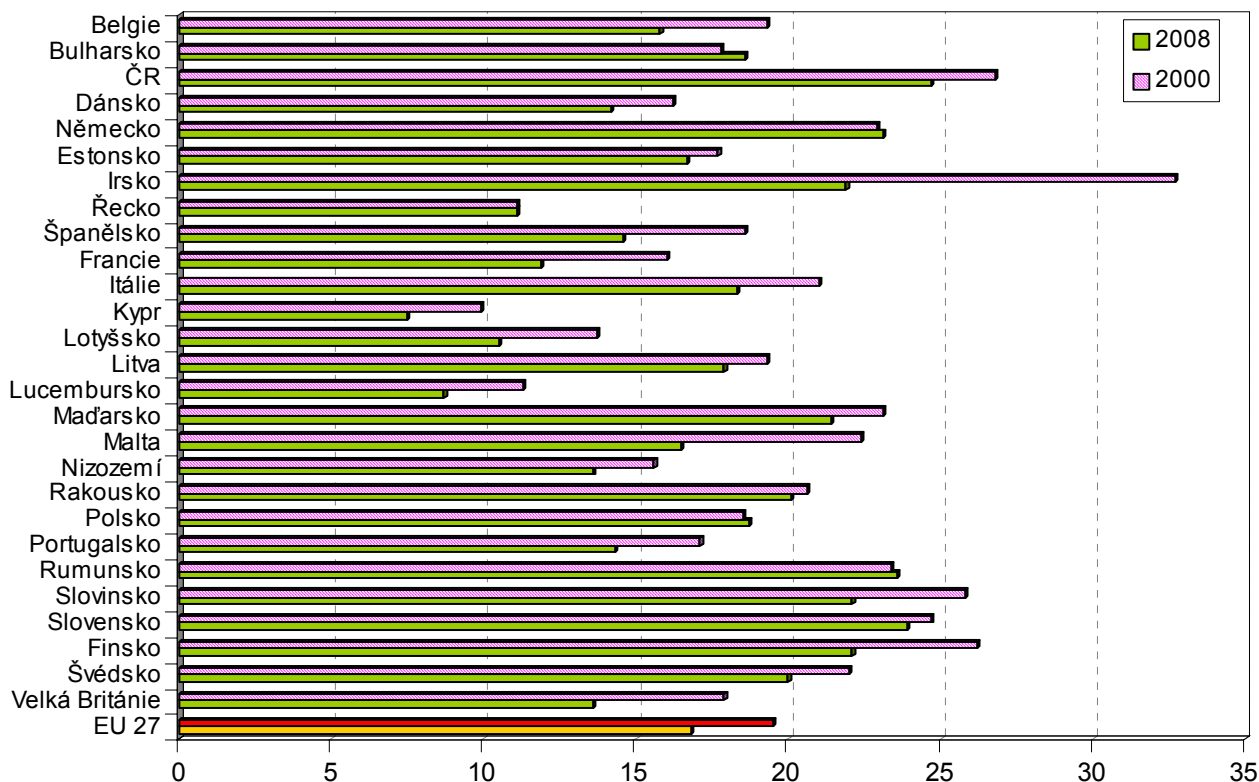
Zastoupení průmyslu jako celku a potažmo zpracovatelského průmyslu bylo v české ekonomice v rámci mezinárodního porovnání enormní. V roce 2000 patřila ČR mezi 11 zemí EU 27, ve kterých zpracovatelský průmysl činil více jako 20 % celkové HPH. Se svou hodnotou 26,8 % se zařadila na druhé místo za Irsko (32,7 %). Například v Německu činil v roce 2000 podíl zpracovatelského průmyslu na HPH 22,9 %, v EU 27 19,5 %. Podle dostupných údajů došlo ve srovnání let 2000 a 2008 v ekonomikách EU 27 vesměs k poklesu významu zpracovatelského průmyslu, mimo Německa a Polska, kde se podíl této sekce velmi mírně zvýšil. Proto také v roce 2008 čítala skupina států s vyšším jak 20% podílem sekce D na celkové HPH pouze 7 států, které tentokrát vedla ČR (24,7 %).

- **Nové členské země EU obecně vykazovaly vyšší podíl průmyslu**

Tyto závěry vyplývají i z následujícího grafu č. 2. Původně vedoucí země Irsko zaznamenala dramatický pokles podílu zpracovatelského průmyslu o téměř 11 p. b. Tento pokles byl ve sledovaném období kontinuální. Nejvíce na něm participovala výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken a výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení. Z poklesu zpracovatelského průmyslu „těžila“ odvětví služeb především v oblasti finančního zprostředkování a nemovitostí. Německý a evropský podíl sekce D v roce 2008 činil 23,1 %, resp. 16,8 %.

Země, které v roce 2004 vstoupily do EU obecně vykazovaly větší zastoupení zpracovatelského průmyslu než zbytek Evropy. Namátkou u Slovenska činil tento podíl v roce 2008 23,9 %, Maďarska 21,4 %, Slovinska 21,1 %. Tato skutečnost je dána nejen historickým vývojem v rámci trhů Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), kdy byl silně preferován průmysl, ale také je určován strukturou přímých investic plynoucích ze zahraničí do těchto ekonomik. Ačkoli tedy velké části HPH i zaměstnanosti dominovaly v západoevropských (vyspělejších) ekonomikách odvětví služeb (cca ze 70 %), v ČR se pohyboval podíl služeb okolo 60 %.

Graf č. 2: Podíl zpracovatelského průmyslu (v % HPH v b. c.)

Pozn.: Údaje za Rakousko, Rumunsko, Švédsko se vztahovaly k roku 2007, za Bulharsko, Portugalsko k roku 2006, za Dánsko a Velkou Británii k roku 2005.

Pramen: databáze Národní účty Eurostatu